

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

УДК 327+341.171:061.1ЄС

Вонсович О. С.,
кандидат політичних наук,
доцент кафедри міжнародних відносин,
ПрАТ «Українсько–Польський вищий навчальний
заклад «Центрально–Європейський університет»
(Україна, Київ),
sefinrof@ipnet.ua

НЕДОЛІКИ ПРОЦЕСУ БОРЬБИ З НЕЛЕГАЛЬНОЮ МІГРАЦІЄЮ В РАМКАХ СИСТЕМИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ БЕЗПЕКИ

Метою даної статті є дослідження та аналіз недоліків процесу боротьби з нелегальною міграцією в рамках системи європейської безпеки. Під час написання статті, автором були використані наступні методи: аналіз, синтез, порівняння, індукція, дедукція. Основні одержані висновки полягають в наступному: існуючі на сьогоднішній день інструменти, механізми, підходи, варіанти та засоби боротьби з нелегальною міграцією в рамках системи європейської безпеки не є в повній мірі досконалими, що відповідним чином позначається на результатах; відсутність колективного підходу, який передбачає консолідацію дій всіх учасників щодо протидії поширенню нелегальної міграції, створює ряд перешкод на шляху ефективного практичного подолання цієї загрози; недоліки процесу боротьби з нелегальною міграцією в рамках системи європейської безпеки проявляються в кожному з основних варіантів вирішення даної проблеми (кожен з них (недоліків) має свою специфіку та ступінь суперечності, але всі вони об'єднані загальною тенденцією – відсутністю чіткого розуміння методології усунення непорозуміння щодо ефективності методів протидії нелегальній міграції на національному та наднаціональному рівнях).

Ключові слова: недоліки, нелегальна міграція, система європейської безпеки, загроза, Європейський Союз.

Основною проблемою, яку досліджує автор в даній статті, – є визначення недоліків процесу боротьби з нелегальною міграцією в рамках системи європейської безпеки. Такими, які раніше не були достатнім чином обґрунтовані, видаються наступні аспекти: з'ясування обставин, які стали причинами цих недоліків; дослідження впливу цих недоліків на процес боротьби з нелегальною міграцією в рамках системи європейської безпеки; пропонування можливих варіантів подолання недоліків та ін.

В статті автором були використані матеріали вітчизняних та зарубіжних засобів масової інформації, а також таких зарубіжних дослідників як П. Гарріс, П. Гвастамачча, Д. Демраш, В. Ернандес, М. Заттерин, Д. Толі. В них були розкриті питання нелегального потрапляння до Європи мігрантів з країн Близького Сходу та Африки; посилення охорони національних кордонів європейських країн; виділення коштів країнам, які найбільше постраждали від нелегальних мігрантів; питання депортації мігрантів до Туреччини тощо.

Метою даної статті – є дослідження та аналіз недоліків процесу боротьби з нелегальною міграцією в рамках системи європейської безпеки.

Стрімкий розвиток та розширення географічних меж нелегальної імміграції пояснюється різноманітними факторами економічного та політичного характеру. Посилення імміграційного контролю в європейських країнах, яке стосується практично усіх категорій мігрантів, обмежило можливості легального в'їзду і стало причиною активнішого використання нелегальних каналів. Міграційна ситуація, що склалася в Європі на початку нового тисячоліття, характеризується надзвичайно великими об'ємами міграції взагалі та нелегальними,

зокрема. Зростає кількість мігрантів, які були переправлені контрабандою. В результаті постійних воєнних конфліктів у світі, стихійних лих та катастроф надзвичайно виріс наплив біженців.

В останні роки нелегальна міграція для Європейського Союзу та Європи в цілому стала актуальною загрозою. Поширення міграційних потоків з країн Близького Сходу та Африки на європейський континент стало набувати транснаціональних рис. Заходи, які вживаються відповідними європейськими органами та структурами, поки що, не дають ефективного результату за рахунок своєї невідпрацьованості на практиці. Внаслідок цього, проблема стає ще більш складною і суперечливою щодо її вирішення. Мігранти продовжують прибувати до країн-членів Євросоюзу в пошуках кращого життя та роботи. Але не всі виявляють бажання працювати: є і такі, яких задовольняє тільки допомога по безробіттю, яка виділяється на основі європейського законодавства. Саме ця остання група і створює більше всього проблем для тих країн, де вона проживає. На підставі цього, створюється підґрунтя для появи таких похідних загроз, як тероризм, злочинність, торгівля наркотиками, поширення епідемій тощо. В такій ситуації постає актуальним питання про те, наскільки ефективними є ті заходи і засоби, які вживаються для боротьби з нелегальною міграцією і чому досі ця загроза не подолана. Чіткої відповіді на це питання, поки що, не має, але є сподівання, що все ж таки вона буде знайдена в найближчій перспективі.

Що стосується процесу боротьби з нелегальною міграцією, то його відліковою точкою можна вважати саміт ЄС, який відбувся в 2002 р. в Іспанії (м. Севілья). На ньому було визначено основні напрямки боротьби з нелегальною міграцією в Європі, яка зацікавлена в законній міграції. Після цього пропонувались різні варіанти зменшення ризиків від цієї загрози: більш ефективні механізми, які дозволяють перекрити чи обмежити надмірний потік нелегалів, а для скорочення чисельності іммігрантів і, перш за все, біженців – комплекс засобів, які скеровані на спрощення процедури повернення іммігрантів на батьківщину; держави, в яких спостерігається найбільш високий наплив нелегальних мігрантів, наполягали на запровадженні жорсткіших економічних санкцій стосовно держав, які не перешкоджають незаконному виїзду своїх громадян в Європу; було запропоновано поставити надання економічної допомоги країнам, що розвиваються, в залежність від ефективності заходів, які вони провадять для стримання нелегальної міграції та ін.

Всі вони до теперішнього часу продемонстрували свою неефективність відносно кінцевої мети – повної ліквідації даної загрози. З одного боку, це пов'язано із високим рівнем ліберальності та демократичності європейського законодавства, в якому великий акцент зроблено на повазі прав людини. Саме це не дозволяє в повній мірі проводити цілеспрямовану ефективну політику щодо боротьби з нелегальною міграцією. З іншого боку, відсутнє єдине бачення шляхів та методів колективної протидії. На сьогоднішній день відсутнє чітке розуміння того, якими засобами потрібно вести боротьбу з нелегальними

міграційними потоками. Результатом цього, є продовження процесу прибуття мігрантів до Європи, що, в свою чергу, демонструє нездатність системи європейської безпеки запроваджувати на практиці ефективні механізми протидії.

Що стосується процесу боротьби з нелегальною міграцією в рамках системи європейської безпеки, то цю загрозу можна визначити в якості гуманітарної катастрофи найбільшої після Другої світової війни. За 7 місяців 2015 р. в Європу прибуло більше 300 тис. мігрантів, з них понад 100 тисяч – у липні. Відсутність прозорих правил прийому та неконтрольоване переміщення біженців призводять до численних людських жертв на шляху до Європи та в Європі: за перші 5 місяців року в Середземному морі потонули понад 1800 мігрантів – у 20 разів більше, ніж за той самий період 2014 року [1]. Кількість мігрантів, які прибули в Європу морськими шляхами з початку 2016 року, перевищила 141 тисячу осіб. За даними Міжнародної організації з міграції, станом на 7 березня 131 тис. 847 біженців прибули до берегів Греції. Ще 9 тисяч 294 особи прибули морем до Італії [2]. Така ситуація не може не турбувати безпекові органи та структури Європейського Союзу, адже це є свідченням недосконалості механізмів боротьби із цією загрозою.

Одним із варіантів боротьби в рамках системи європейської безпеки є застосування фінансових та економічних інструментів. На період до 2020 р. Єврокомісією було вирішено виділити 2,4 млрд. євро в контексті боротьби з нелегальною міграцією [3]. Кошти будуть виділені з двох європейських фондів: Фонду внутрішньої безпеки та Фонду у справах біженців, міграції та інтеграції. Більше всього отримають південні прикордонні держави: Італія (548 млн. євро), Іспанія (512 млн. євро), Греція (475 млн. євро) [3]. Ці заходи є корисними з точки зору підтримки процесу боротьби з нелегальною міграцією і спонукають до активних дій. З іншого боку, це можна розцінити в якості недоліку, адже за рахунок фінансових інструментів цю загрозу можна в кращому випадку (за умов виконання та дотримання усіх правил, вимог, дій та кроків) зупинити на якійсь час, але не ліквідувати. Це буде тимчасовим успіхом, але не кінцевою перемогою. Тому цей варіант можна вважати частково прийнятним з безпекової точки зору.

Ще одним недоліком в процесі боротьби із нелегальною міграцією є прозорість та відкритість кордонів Європейського Союзу. В рамках системи європейської безпеки відсутній єдиний комплексний силовий механізм забезпечення безпеки та охорони кордонів. Це пов'язано з тим, що європейці звикли до того, що вони мають можливість безперешкодно пересуватись всередині ЄС в рамках Шенгенської зони. Донедавна це було дійсно виправдано, але з посиленням нелегальної міграції країни почали робити правила перетину кордону більш жорсткими для мігрантів аж до закриття. Так, наприклад, 9 березня 2016 р. Словенія закрила свій кордон для всіх, хто не має документів для проникнення в Шенгенську зону. Таке рішення було прийнято урядом Словенії. Вперше з моменту виникнення кризи мігрантів буде закритий шлях навіть для сирийців. Також перетин кордону буде заборонений і для тих, у кого є право на притулок [4]. Вслід за Словенією схожими діями відзначились Македонія та Сербія, які на таких самих підставах закрили і свої кордони. Певною мірою передбачуваною була реакція

Брюсселя на такі дії, які були інтерпретовані як порушення прав людини. На підставі цього виникає «замкнуте коло», в якому з одного боку держави роблять все можливе для того, щоб забезпечити себе від нелегальних мігрантів, а з іншого – колізії у законодавстві, які перешкоджають цьому процесу. Така ситуація вносить свої негативні корективи в процес боротьби з нелегальною міграцією в рамках системи європейської безпеки.

Не менш важливим недоліком, є високий рівень ліберальності та демократичності європейського законодавства, особливо щодо поваги прав людини. На сьогоднішній день, країни ЄС вже, певною мірою, модернізували своє національне законодавство щодо правил перетину кордонів, перебування на своїй території нелегальних мігрантів включно з уніфікацією стандартів візових документів та строків отримання статусу біженця. Натомість, вони продовжують стикатись із проблемою поєднання цих змін із нормами законодавства щодо прав людини. Такі колізії та розбіжності не сприяють продовженню ефективної протидії нелегальній міграції на теренах Європейського Союзу та Європи. Підтвердженням цьому, є заява голови підкомітету Європарламенту з прав людини О. Валенсіано відносно припинення депортації нелегальних мігрантів до Туреччини. Вона закликала не проводити депортацію поки для мігрантів не будуть забезпечені належні юридичні і гуманітарні гарантії [5]. Ця заява є свідченням наявності кола європейських політиків, які є прихильниками поваги прав людини. Своїми діями вони не тільки гальмують процес боротьби з нелегальною міграцією, але і створюють ряд додаткових проблем безпекового характеру в рамках системи європейської безпеки. Така ситуація, в підсумку, не сприяє ліквідації загрози.

Недолік боротьби з нелегальною міграцією також проявляється у недосконалості дій спільних поліцейських сил берегового патрулювання, які повинні ефективніше охороняти берегові кордони. Їх дії на сьогоднішній день обмежуються виявленням і порятунком нелегальних мігрантів, а після доправлення їх до поліцейських дільниць – вирішення питання про їх подальшу екстрадицію. Такі дії не є ефективними якщо розглядати проблему нелегальних мігрантів в комплексному відношенні. Скоріше, вони є корисними в межах тих акваторій, де вони застосовуються, тобто мають локальний характер. Ці поліцейські сили берегового патрулювання не є багаточисельними і високотехнічними щодо оснащення, що також не сприяє активній протидії мігрантам. Така ситуація в рамках системи європейської безпеки говорить про відсутність чітко визначених інструментів та підходів щодо боротьби з нелегальною міграцією.

В рамках системи європейської безпеки не застосовується колективний підхід та кооперативні дії щодо боротьби з нелегальною міграцією, що, в свою чергу, можна також розцінювати в якості недоліку. Навіть з вищенаведених прикладів можна побачити, що країни діють одноосібно, тим самим намагаючись забезпечити себе своїми власними силами на підставі свого національного законодавства. З одного боку це виправдані дії, адже законодавство ЄС не в змозі на сьогоднішній день надати більш ефективні альтернативні варіанти рішень щодо цієї проблеми. З іншого боку, – одноосібність дій не дає можливість забезпечити колективний захист зовнішніх кордонів Європи. Відтак,

ми маємо ситуацію, коли боротьба з нелегальною міграцією ведеться фрагментарно: є ряд країн-членів ЄС та європейських країн (Греція, Італія, Угорщина, Македонія, Словенія, Сербія, Польща), які активно діють в цьому напрямі (посилюють захист кордонів, долучаються до процесу охорони своїх акваторій, вирішують питання екстрадиції), а є і ті, які, здебільшого, діють в політичній площині (на рівні заяв, декларацій, пропозицій), тобто перебувають на теоретичному рівні. На підставі цього, створюється дисбаланс в системі європейської безпеки, який призводить до ускладнення процесу боротьби з нелегальною міграцією.

Підсумовуючи, автор робить висновок про те, що існуючі на сьогоднішній день інструменти, механізми, підходи, варіанти та засоби боротьби з нелегальною міграцією в рамках системи європейської безпеки не є в повній мірі досконалими, що відповідним чином позначається на результатах. Відсутність колективного підходу, який передбачає консолідацію дій всіх учасників щодо протидії поширенню нелегальної міграції, створює ряд перешкод на шляху ефективного практичного подолання цієї загрози.

Недоліки процесу боротьби з нелегальною міграцією в рамках системи європейської безпеки проявляються в кожному з основних варіантів вирішення даної проблеми. Кожен з них (недоліків) має свою специфіку та ступінь суперечності. Але всі вони об'єднані загальною тенденцією – відсутністю чіткого розуміння методології усунення непорозумінь щодо ефективності методів протидії нелегальній міграції на національному та наднаціональному рівнях.

Для подолання вищенаведених недоліків потрібно:

– гармонізувати законодавчий рівень у відповідності до поставлених завдань (розробити більше нормативно-правових актів, обов'язкових до виконання; конкретних практичних програм, планів дій, заходів);

– запровадити більше силових методів та процедур протидії нелегальній міграції (збільшення чисельності різного роду операцій по нейтралізації нелегальних міграційних потоків; посилення охорони кордонів; розширення функціональних обов'язків поліцейських підрозділів; залучення, в разі необхідності, відповідних підрозділів інших безпекових організацій);

– усунути протиріччя щодо поваги прав людини в частині, яка стосується нелегальних мігрантів та біженців (чітке тлумачення статусів «переміщена особа», «біженець», «нелегальний мігрант», «мігрант», «емігрант» тощо; чітке визначення прав та обов'язків вищезазначених категорій; розробка відповідних процедур поведіння із нелегальними мігрантами);

– запровадити єдиний загальноєвропейський колективний підхід щодо протидії нелегальній міграції (розробка кооперативної нормативно-правової бази щодо міграційної політики; створення спеціальних колективних сил та підрозділів по боротьбі з нелегальною міграцією; запровадження спільних підходів та методів протидії).

В разі життя вищенаведених заходів, у перспективі стане можливим підвищення рівня ефективності боротьби з нелегальною міграцією в рамках системи європейської безпеки, а в кінцевому підсумку – повна ліквідація даної загрози.

Подальші наукові дослідження та розробки в контексті даної проблематики сприятимуть глибшому розумінню

сутності даного питання, а використання аналітичних методів допоможе відслідковувати позитивні зміни щодо ліквідації недоліків у процесі боротьби з нелегальною міграцією в рамках системи європейської безпеки. Актуальним в перспективі подальших розвідок вбачається пропонування альтернативних сценаріїв подолання вищенаведених недоліків. Матеріали даної статті можуть слугувати основою для подальших розробок в цьому напрямі.

Список використаних джерел

1. Гарріс П., Демраш Д., Гвастамачча П., Толі Д., Ернандес В. Дорогами біженців: як мігранти потрапляють до Європи [Електронний ресурс] / BBC Україна. – Режим доступу: http://www.bbc.com/ukrainian/society/2015/06/150603_migrants_vj_europe_journeys_it (09.06.2015). – Назва з екрану.
2. З початку року в Європу прибула 141 тис. нелегальних мігрантів [Електронний ресурс] / Інформаційне агентство «Українські національні новини». – Режим доступу: <http://www.unn.com.ua/uk/news/1553423-z-pochatku-roku-v-yevropu-pribula-141-tis-nelegalnikh-migrantiv-mom> (08.03.2016). – Назва з екрану.
3. Єврокомісія виділяє средства на боротьбу з міграційним кризисом [Електронний ресурс] / Euronews. – Режим доступу: <http://ru.euronews.com/2015/08/11/varying-reactions-around-europe-to-new-migrant-wave/> (11.08.2015). – Названня с екрана.
4. Заттерин М. Словенія блокувала потік мігрантів. «Балканський маршрут закрит» [Електронний ресурс] / InoPressa. – Режим доступу: <http://inopressa.ru/article/09Mar2016/lastampa/migrants2.html> (09.03.2016). – Названня с екрана.
5. У Європарламенті вимагають зупинити депортацію мігрантів до Туреччини [Електронний ресурс] / Еспресо. – Режим доступу: http://espreso.tv/news/2016/04/04/u_yevroparlamenti_vymagayut_zupynyty_deportaciyu_migrantiv_do_turechyny (04.04.2016). – Назва з екрану.

References

1. Harris P., Demrash D., Hvastamachcha P., Toli D., Ernandes V. Dorohamy bizhentsiv: yak mihranty potrapliaut do Yevropy [Elektronnyi resurs] / VVS Ukraina. – Rezhym dostupu: http://www.bbc.com/ukrainian/society/2015/06/150603_migrants_vj_europe_journeys_it (09.06.2015). – Nazva z ekranu.
2. Z pochatku roku v Yevropu prybula 141 tys. nelegalnykh mihrantiv [Elektronnyi resurs] / Informatsiine ahentstvo «Ukrainski natsionalni novyny». – Rezhym dostupu: <http://www.unn.com.ua/uk/news/1553423-z-pochatku-roku-v-yevropu-pribula-141-tis-nelegalnikh-migrantiv-mom> (08.03.2016). – Nazva z ekranu.
3. Evrokomysyia vydeliaet sredstva na borbu s myhratsyonnym kryzysom [Elektronnyi resurs] / Euronews. – Rezhym dostupa: <http://ru.euronews.com/2015/08/11/varying-reactions-around-europe-to-new-migrant-wave/> (11.08.2015). – Nazvanye s ekranu.
4. Zatteryn M. Sloveniya blokyrovala potok myhrantov. «Balkanskyi marshrut zakryt» [Elektronnyi resurs] / InoPressa. – Rezhym dostupa: <http://inopressa.ru/article/09Mar2016/lastampa/migrants2.html> (09.03.2016). – Nazvanye s ekranu.
5. U Yevroparlamenti vymahaiut zupynyty deportatsiiu mihrantiv do Turechyny [Elektronnyi resurs] / Espresso. – Rezhym dostupu: http://espreso.tv/news/2016/04/04/u_yevroparlamenti_vymagayut_zupynyty_deportaciyu_migrantiv_do_turechyny (04.04.2016). – Nazva z ekranu.

Vonsovych O. S., PhD in Political Science, associate professor of international relations department of Private Joint Stock Company «Higher educational institution «Kyiv Academy for the Humanities» (Ukraine, Kyiv), sefnroff@ipnet.ua

Disadvantages of the process of combating illegal migration in the framework of the European security system

The aim of this paper is to study and analyze the shortcomings of the process of combating illegal migration in the framework of the European security system. During writing, the author used the following methods: analysis, synthesis, comparison, induction, deduction. The main obtained conclusions are as follows: currently existing tools, approaches, mechanisms, options and means to combat illegal migration in the framework of the European security system are not fully committed, and a corresponding impact on results; the absence of a collective approach, which provides for the consolidation of the activities of all participants with respect to counter the spread of illegal migration, creates a number of barriers to effective practice to overcome this threat; the shortcomings of the process of combating illegal migration in the framework of the European security system are shown in each of

the main variants of the problem solution (each of them (the shortcomings) has its own specific and content of contradictory, but they are all united by a common trend – no key is a clear understanding of the methodology to eliminate confusion with regards to the effectiveness of methods combating illegal migration at the national and supranational levels).

Keywords: the shortcomings, illegal migration, European security system, threat, European Union.

Вонсович А. С., кандидат политических наук, доцент кафедры международных отношений, ЧАО «Украинско–Польское высшее учебное заведение «Центрально–Европейский университет» (Украина, Киев), sefinrof@ipnet.ua

Недостатки процесса борьбы с нелегальной миграцией в рамках системы европейской безопасности

Целью данной статьи является исследование и анализ недостатков процесса борьбы с нелегальной миграцией в рамках системы европейской безопасности. Во время написания статьи, автором были использованы следующие методы: анализ, синтез, сравнение, индукция, дедукция. Основные полученные выводы состоят в следующем: существующие на сегодняшний день инструменты, механизмы, подходы, варианты и средства борьбы с нелегальной миграцией в рамках системы европейской безопасности не являются в полной мере совершенными, что соответствующим образом отражается на результатах; отсутствие коллективного подхода, который предусматривает консолидацию действий всех участников противодействия распространению нелегальной миграции, создает ряд преград на пути эффективного практического преодоления этой угрозы; недостатки процесса борьбы с нелегальной миграцией в рамках системы европейской безопасности проявляются в каждом из основных вариантов решения данной проблемы (каждый из них (недостатков) имеет свою специфику и степень противоречивости, но все они объединены общей тенденцией – отсутствием четкого понимания методологии устранения недоразумений касательно эффективности методов противодействия нелегальной миграции на национальном и наднациональном уровнях).

Ключевые слова: недостатки, нелегальная миграция, система европейской безопасности, угроза, Европейский Союз.

* * *

УДК 327.5

Герасимович В. А.,
аспірант, Київський національний університет
ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ),
gerasimovich92@gmail.com

СПЕЦИФИКА ПІДГОТОВКИ, ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ ПЕРЕГОВОРІВ

Вивчено особливості організації та проведення переговорного процесу в політиці. Проаналізовано етапи політичних переговорів, вивчено та розкрито практичні рекомендації ряду дослідників щодо підготовки до них, досліджено аспекти організаційної частини. У статті акцентована увага на необхідності проведення комплексного аналізу по завершенню переговорів. Здійснена спроба актуалізувати тему врегулювання політичних конфліктів шляхом переговорів, враховуючи конфліктність політичного життя України.

Ключові слова: політичний конфлікт, політичні переговори, суспільство, конфліктність, врегулювання політичних конфліктів.

Необхідним та одним із найпоширеніших процесів, що притаманний політичній сфері, є переговорний. Відомо, що переговори – це один із ефективних способів врегулювання конфліктів та суперечностей, що виникають у політиці. Безперечно, переговори давно уже є об'єктом наукового дослідження різних дисциплін, а, враховуючи ступінь конфліктності суспільно–політичного життя, тема врегулювання конфліктів мирним, дипломатичним та цивілізованим шляхом не втрачає своєї актуальності.

Тема політичних конфліктів, їх врегулювання у тому числі шляхом переговорів значне поширення отримала в дослідженнях багатьох вчених, зокрема: (Л. Козера, Р. Дарендорфа, В. Мاستенбурка, Р. Фішера, У. Юрі). У працях М. М. Лебедевої, І. О. Василенко переговори були досліджені з огляду на їхню політичну та практичну сторону. В Україні, зважаючи на високий рівень конфліктності політичного життя, темі дослідження

політичних переговорів не приділено достатньої уваги, що зумовлює необхідність подальших досліджень.

Важливою передумовою проведення ефективних та успішних політичних переговорів є підготовка до них. Результат підготовки повинен полягати не лише в напрацьованні дій, виробленні аргументів та пропозицій, але й у готовності суб'єкта переговорного процесу вміло імпровізувати на високому рівні.

Ухвалюючи рішення щодо участі у переговорах, треба критично оцінити не лише їх перспективи, а й власні сили, зважити усі «за» та «проти», переконалися в тому, що вони можуть принести бажаний результат. У переговорах не слід керуватися правилом Наполеона: «потрібно вступити в бій, а потім подивимося» [9, с. 126].

Фахівці стверджують, що обов'язковими складовими підготовки до переговорів є наступні: аналіз теми переговорів, політичної ситуації навколо якої вони відбуватимуться, розгляд усіх можливих варіантів майбутнього рішення, пошук інформації щодо учасників переговорного процесу, розробка інструкцій членам делегації. Важливим елементом підготовки до переговорів є чіткий аналіз сильних та слабких сторін учасників з метою ухвалення рішень з урахуванням належних висновків з даного співставлення.

Відомі дослідники Р. Фішер і У. Юрі виокремлюють два основних етапи у процесі підготовки до переговорів:

– стадія аналізу: збір інформації і діагноз ситуації навколо переговорів;

– стадія планування: розробка концепції переговорів і варіантів вирішення проблеми, визначення основної стратегії і тактики [10, с. 31].

Варто зазначити, що дослідники виокремлюють також етап узгодження організаційних питань із партнерами, суть якого полягає у визначенні порядку денного, місця та часу проведення переговорів, їхнього політичного статусу.

Відомий європейський бізнес–консультант Ф. Бег'юлі запропонував свій варіант детального планування підготовчого етапу політичних переговорів, виокремивши наступні стадії:

– постановка задач, збір інформації;
– аналіз позиції протилежної сторони і складання психологічного портрету партнерів;
– вибір стратегії і тактики, визначення концепції переговорів;

– вирішення організаційних питань: де, коли і як проводити переговори;

– самопідготовка: набуття впевненості в собі, вибір особистої лінії поведінки [1, с. 49].

Важливим підготовчим моментом на шляху успішних переговорів є ретельне вирішення організаційних моментів, що включає в себе наступне. По–перше, це формування складу делегації, яка повинна складатися з групи авторитетних та грамотних спеціалістів. Кількісний склад представників залежить від характеру та змісту питань, що стануть предметом переговорів. Склад делегації повинен бути оптимальним, оскільки велике представництво може призвести до різноманітних труднощів, пов'язаних з організаційною та технічною стороною проведення переговорів. Провідну роль у переговорному процесі відіграє голова делегації, який покликаний виконувати компетентно покладені на нього функції. Від його вміння знаходити спільну мову, рівня інтелекту, практичного професійного та життєвого